

Όνομα:

Σχολείο:

Τμήμα:

Αρχαϊκή Εποχή Αθήνα και Σπάρτη (Μέρος Α)

Α. Οι δύο πιο γνωστές ελληνικές πόλεις από την Αρχαϊκή Εποχή είναι η Αθήνα και η Σπάρτη. Πιο κάτω βλέπετε ένα σύγχρονο καρτούν που αναπαριστά ένα Αθηναίο και ένα Σπαρτιάτη. Παρατηρώντας το καρτούν τι υποθέσεις μπορείτε να κάνετε για τον τρόπο ζωής στις δύο αυτές αρχαίες πόλεις;

ΑΘΗΝΑ

ΣΠΑΡΤΗ

Υποθέσεις

Β. Αφού μελετήσετε τις πηγές που έχετε στη διάθεσή σας, απαντήστε στα πιο κάτω ερωτήματα για κάθε πόλη. Οι αριθμοί στην κάτω αριστερή γωνία σας δείχνουν τις πηγές στις οποίες μπορείτε να βρείτε απαντήσεις για τα ερωτήματα που μελετάτε σε κάθε περίπτωση.

Ερώτημα	Σπάρτη	Αθήνα
Ποιες ήταν οι τρεις ομάδες ανθρώπων που κατοικούσαν εκεί και με τι ασχολούνταν;	A) B) Γ) 1,2,3	A) B) Γ) 10
Ποια ομάδα έπαιρνε τις αποφάσεις;	9	11
Πώς λαμβάνονταν οι αποφάσεις;	9	11
Οι γυναίκες είχαν δικαίωμα να συμμετέχουν στις αποφάσεις;	9	11
Υπήρχαν ομάδες ανθρώπων που δεν είχαν κανένα δικαίωμα; Ποιες ήταν;	9	11

Ερώτημα	Σπάρτη	Αθήνα
Ποιες ήταν οι κύριες ασχολίες των ανδρών;	1	10
Ποιες ήταν οι κύριες ασχολίες των γυναικών	4	12
Ποια ήταν η εκπαίδευση των αγοριών;	6,7	13
Ποια ήταν η εκπαίδευση των κοριτσιών;	8	13

Πηγή 1: Απόσπασμα από κείμενο ιστορικού της εποχής μας

Οι Σπαρτιάτες ήταν η μικρότερη ομάδα που ζούσε στην Σπάρτη, αλλά είχαν τα περισσότερα δικαιώματα. Δεν ασχολούνταν με οποιοδήποτε επάγγελμα. Ακόμα και τον καιρό της ειρήνης υποχρέωσή τους ήταν **να γυμνάζονται και να είναι ετοιμοπόλεμοι**. Πάνω από όλα ήταν η προστασία τους πόλης τους.

Πηγή: Baltrusch Ernst (1998), Σπάρτη – Η ιστορία, η κοινωνία και ο πολιτισμός τους αρχαίας λακωνικής πόλης, μτφρ.Χρήστος Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Δημ.Ν.Παπαδήμα, σ. 34.
Πηγή φωτογραφίας: http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-D103/100/811_2959/

Πηγή 2: Απόσπασμα από κείμενο ιστορικού της εποχής μας

Μια άλλη ομάδα των ανθρώπων τους Σπάρτης ήταν οι **περίοικοι**.

Οι περίοικοι δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα στη Σπάρτη. Πλήρωναν τακτικές εισφορές στην πόλη. Ήταν **υποχρεωμένοι** όταν υπήρχε ανάγκη, **να συμμετέχουν στον στρατό** μαζί με τους Σπαρτιάτες.

Καλλιεργούσαν τα λιγότερα εύφορα εδάφη. Ασχολούνταν με τα επαγγέλματα που ήταν απαγορευμένα για τους Σπαρτιάτες: **έμποροι, ταβερνιάρηδες ή χειροτέχνες**.

Πηγή: Baltrusch Ernst (1998), Σπάρτη – Η ιστορία, η κοινωνία και ο πολιτισμός τους αρχαίας λακωνικής πόλης-, μτφρ.Χρήστος Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Δημ.Ν.Παπα- δήμα, σ. 35-36

Πηγή 3: Απόσπασμα από κείμενο ιστορικού της εποχής μας

Η μεγαλύτερη ομάδα των ανθρώπων τους Σπάρτης ήταν οι **είλωτες** οι οποίοι δεν ήταν ελεύθεροι, αλλά **δούλοι**. Οι είλωτες ήταν υποχρεωμένοι να καλλιεργούν τα χωράφια και να δίνουν ένα μέρος τους συγκομιδής τους στον Σπαρτιάτη, ο οποίος ήταν ο ιδιοκτήτης του κτήματος. Σε κάποιους είλωτες επιτρεπόταν να πολεμήσουν, κυρίως ως ελαφρά οπλισμένοι ή ως κωπηλάτες. Ως ανταμοιβή μπορούσαν να ελευθερωθούν και να κατοικούν όπου αυτοί επιθυμούν.

Πηγή: Baltrusch Ernst (1998), Σπάρτη – Η ιστορία, η κοινωνία και ο πολιτισμός τους αρχαίας λακωνικής πόλης-, μτφρ. Χρήστος Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Δημ.Ν.Παπαδήμα, σ.37

Πηγή 4: Απόσπασμα κειμένου από την Ιστοσελίδα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης

Οι **ελεύθερες Σπαρτιάτισσες** δεν περνούσαν τη μέρα τους υφαίνοντας – εργασία που μπορούσαν να κάνουν οι είλωτες – αλλά **ασκούσαν και μορφώνονταν**. Από μικρές μάθαιναν να **παλεύουν, να ρίχνουν το δίσκο και το ακόντιο**, το οποίο είναι όπλο πολεμικό.

Οι άνδρες ήταν υποχρεωμένοι από το νόμο να παντρεύονται. Καθώς τους τον περισσότερο χρόνο έλειπαν από το σπίτι λόγω τους στρατιωτικής ζωής τους, **την ανατροφή των παιδιών** –μέχρι να γίνουν επτά χρονών– αναλάμβαναν οι γυναίκες.

Οι Σπαρτιάτισσες είχαν το δικαίωμα να έχουν δική τους **ιδιοκτησία**, αλλά και να κληρονομούν (σε περίπτωση θανάτου) τόσο την περιουσία του πατέρα όσο και του συζύγου.

Πηγή: Ιστοσελίδα <http://www.cycladic.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=resource&cresrc=826&cnode=55&clang=0>

Πηγή 5: Χάλκινο αγαλματίδιο Αρχαϊκής Εποχής που δείχνει Σπαρτιάτισσα να τρέχει.

Πηγή: Ιστοσελίδα Βρετανικού Μουσείου <http://www.britishmuseum.org>

Πηγή 6: Απόσπασμα από κείμενο ιστορικού της εποχής μας

Όταν τα αγόρια συμπλήρωναν τα επτά του χρόνια την εκπαίδευσή τους την αναλάμβανε το κράτος. Ζούσαν σε ομάδες (αγέλες) που τις διοικούσαν οι πιο μεγάλοι και εκπαιδεύονταν στις πολεμικές τέχνες για να γίνουν ικανοί στρατιώτες. Έμεναν όλοι μαζί μέχρι τα 30 τους χρόνια. Μετά τα 30 μπορούσαν να ζουν στο δικό τους σπίτι με την οικογένειά τους.

Πηγή: Flaceliere R. (1957), *Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων*, μτφ: Γερασιμ. Δ. Βανδώρου, Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα, σ. 109-110.

Πηγή 7: Απόσπασμα από κείμενο αρχαίου ιστορικού που έζησε σε μεταγενέστερη εποχή

Τα αγόρια μάθαιναν τα απαραίτητα γράμματα (γραφή, ανάγνωση, μουσική, χορό). Εκπαιδεύονταν πολύ σκληρά για να αντέχουν της δυσκολίας, και κατά τις μάχες ή να νικούν ή να πεθαίνουν.

Πλούταρχος, *Περί του Αλεξάνδρου τύχης ή αρετής-Λακωνικά Αποφθέγματα*, μτφρ: Γ. Α. Ράπτης, Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, σελ. 471.

Πηγή 8: Απόσπασμα κειμένου από σχολικό εγχειρίδιο

Τα κορίτσια δεν έφευγαν από τις οικογένειές του για να εκπαιδευτούν ως στρατιώτες αλλά μορφώνονταν όπως και τα αγόρια και ασκούσαν στα γυμναστήρια. Έπαιρναν μέρος σ' όλες τις γιορτές και τις εκδηλώσεις. Οι Σπαρτιάτες πίστευαν ότι με αυτό τον τρόπο θα έπλαθαν γερό σώμα και θα γίνονταν αργότερα άξιες μητέρες.

Πηγή κειμένου: Ιστορία Δ' Δημοτικού, Στα Αρχαία Χρόνια

Πηγή 9 Απόσπασμα κειμένου από σχολικό εγχειρίδιο

Η Σπάρτη είχε δύο βασιλιάδες, οι οποίοι όμως δεν είχαν μεγάλη εξουσία. Όταν ξεσπούσε πόλεμος, γίνονταν αρχηγοί του στρατού.

Τα σοβαρά ζητήματα τα συζητούσαν στην Απέλλα και έπαιρναν αποφάσεις. Στη συνέλευση αυτή έπαιρναν μέρος μόνο οι άνδρες Σπαρτιάτες που ήταν πάνω από τριάντα χρόνων. Εκεί ανακοινώνονταν τα θέματα και οι Σπαρτιάτες έλεγαν τη γνώμη τους, αν συμφωνούσαν ή διαφωνούσαν.

Πηγή κειμένου: Ιστορία Δ' Δημοτικού, Στα Αρχαία Χρόνια

Πηγή 10: Απόσπασμα κειμένου από σχολικό εγχειρίδιο

Οι κάτοικοι της Αθήνας χωρίζονταν σε κατηγορίες. **Αθηναίοι** πολίτες θεωρούνταν στα χρόνια του Περικλή όσοι είχαν πατέρα και μητέρα που κατάγονταν από την Αθήνα. Αυτοί είχαν και τα περισσότερα δικαιώματα. Τις ελεύθερες ώρες τους οι άνδρες τις περνούσαν στα γυμναστήρια ή στην Αγορά, όπου συζητούσαν διάφορα πολιτικά ζητήματα. Πήγαιναν επίσης στα θέατρα όπου παρακολουθούσαν τραγωδίες και κωμωδίες. Κάποιοι άρχισαν να ασχολούνται με θέματα που δεν μπορούσαν οι ίδιοι να εξηγήσουν. Προσπαθούσαν κυρίως να καταλάβουν πώς έγινε ο κόσμος. Αυτοί ήταν οι φιλόσοφοι. Κάποιοι άλλοι άνθρωποι αποφάσισαν να γράφουν όλα όσα έγιναν στο παρελθόν. Αυτοί ήταν οι πρώτοι ιστορικοί.

Μέτοικοι ονομάζονταν οι ξένοι που είχαν εγκατασταθεί μόνιμα στην πόλη. Αυτοί συνήθως ασχολούνταν με το εμπόριο και πλήρωναν ένα φόρο (μετοίκιο) για την προστασία που τους πρόσφερε η πόλη.

Στην Αθήνα ζούσαν και αρκετοί **δούλοι**, που έκαναν όλες τις βαριές δουλειές. Πολλοί απ' αυτούς ήταν αιχμάλωτοι πολέμου. Η ζωή τους ήταν δύσκολη και κοπιαστική. Αν ένας δούλος είχε παράπονα από τον αφέντη του, μπορούσε να καταφύγει σ' ένα ναό και να ζητήσει προστασία. Μετά ήταν δυνατό να πουληθεί σε άλλο αφέντη, χωρίς όμως να είναι βέβαιο ότι θα καλυτερέψει η ζωή του. Γενικά η ζωή των δούλων στην Αθήνα, σε σύγκριση με τη ζωή άλλων σε διάφορες πόλεις, ήταν πιο καλή. Πολλοί δούλευαν ως αστυνομικοί, λογιστές και παιδαγωγοί.

Πηγή κειμένου: Ιστορία Δ' Δημοτικού, Στα Αρχαία Χρόνια

Πηγή 11: Απόσπασμα κειμένου από σχολικό εγχειρίδιο

Την πιο μεγάλη δύναμη στην Αθήνα την είχε η Εκκλησία του Δήμου, στην οποία συμμετείχαν όλοι οι άνδρες Αθηναίοι ελεύθεροι πολίτες. Εκεί οι Αθηναίοι έπαιρναν τις πιο μεγάλες αποφάσεις. Μεγάλη εξουσία είχαν και οι 10 στρατηγοί που εκλέγονταν από τους πολίτες για ένα χρόνο. Αυτοί φρόντιζαν για το στρατό και το στόλο και ήταν υπεύθυνοι για την ασφάλεια της πόλης.

Πηγή κειμένου: Ιστορία Δ' Δημοτικού, Στα Αρχαία Χρόνια

Πηγή 12 : Κείμενο από την ιστοσελίδα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης

Οι Αθηναίοι πίστευαν ότι η αποστολή της καλής γυναίκας ήταν να φυλάει τον οίκο (σπίτι) και με τη βοήθεια των δούλων της να φροντίζει όλα να λειτουργούν αποτελεσματικά. Επίσης, αποστολή της ήταν να αποκτά παιδιά.

Οι κοπέλες παντρεύονταν, σε πολύ νεαρή ηλικία, άνδρες που είχαν επιλέξει οι πατέρες τους. Ο σύζυγος έπαιρνε προίκα, την οποία διαχειριζόταν ο ίδιος.

Περνούσαν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους στον γυναικωνίτη, συνήθως στον πάνω όροφο του σπιτιού, γνέθοντας, πλέκοντας ή υφαίνοντας στον αργαλειό. Αυτές ήταν και οι μόνες εργασίες με τις οποίες θεωρούνταν ότι έπρεπε να ασχολούνται οι γυναίκες αριστοκρατικής καταγωγής. Οι μόνες έξοδοί των γυναικών αυτών σε δημόσια θέα ήταν σε μεγάλες θρησκευτικές γιορτές, σε γαμήλιες τελετές, γιορτές συγγενών και κηδείες.

Οι γυναίκες στην αρχαία Αθήνα δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα, δηλαδή δεν είχαν δικαίωμα ψήφου ούτε και δικαίωμα να διεκδικήσουν κάποιο πολιτικό αξίωμα.

Πηγή κειμένου: Διασκευή γραπτού κειμένου από Ιστοσελίδα Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης:

<http://www.cycladic.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=resource&cresrc=826&cnode=55&clang=0>

Πηγή 13: Απόσπασμα κειμένου από σχολικό εγχειρίδιο

Στην Αθήνα δεν υπήρχαν δημόσια σχολεία, όπως έχουμε σήμερα. Όταν γίνονταν επτά χρονών, τα αγόρια άρχιζαν να πηγαίνουν με τη συνοδεία ενός δούλου παιδαγωγού στο γραμματιστή, που του μάθαινε να διαβάζουν, να γράφουν και να λογαριάζουν (μαθηματικά). Πήγαιναν επίσης στον κιθαριστή που τους μάθαινε να παίζουν κιθάρα και λύρα.

Ανώτερα σχολεία δεν υπήρχαν. Ο κάθε νέος μπορούσε να μάθει πολλά πράγματα παρακολουθώντας συζητήσεις στην Αγορά και σ' άλλα μέρη. Η πόλη έμοιαζε με σχολείο, όπου μορφωμένοι άνθρωποι συζητούσαν διάφορα θέματα. Μετά πήγαιναν στρατιώτες, δίνοντας όρκο ότι θα κάνουν το καθήκον τους στην πατρίδα. Στο στρατό υπηρετούσαν δυο χρόνια.

Δεν υπήρχε καμιά εκπαίδευση για τα κορίτσια – ό,τι μάθαιναν ήταν από συγγενείς και άλλες γυναίκες στο σπίτι τους.

Πηγή κειμένου: Ιστορία Δ' Δημοτικού, Στα Αρχαία Χρόνια

Αρχαϊκή Εποχή Αθήνα και Σπάρτη (Μέρος Β)

Γ. Αφού μελετήσεις προσεκτικά τον πίνακα που συμπλήρωσες στη δραστηριότητα Β (Μέρος Α), απάντησε στις πιο κάτω ερωτήσεις.

Γ.1 Σημείωσε 3 διαφορές ανάμεσα στη ζωή των ανθρώπων στις δύο πόλεις (Αθήνα και Σπάρτη)

- 1.
- 2.
- 3.

Γ.2 Σημείωσε 3 ομοιότητες ανάμεσα στη ζωή των ανθρώπων στις δύο πόλεις (Αθήνα και Σπάρτη)

- 1.
- 2.
- 3.

Γ.3 Ήταν ίδια η ζωή για όλους του ανθρώπους τους κατοίκους της κάθε μιας από αυτές τις πόλεις; Γιατί;

Γ.4.1 Εσύ σε ποια από τις δύο πόλεις θα προτιμούσες να ζεις;

Γ. 4.2 Γιατί; (δώσε τουλάχιστον δύο λόγους)

Σημείωσε 3 διαφορές ανάμεσα στη ζωή στην Αθήνα και τη Σπάρτη και στη ζωή στην Κύπρο σήμερα.

1.

2.

3.

Σημείωσε 3 ομοιότητες ανάμεσα στη ζωή στην Αθήνα και τη Σπάρτη και στη ζωή στην Κύπρο σήμερα.

1.

2.

3.

Δ. Διαβάστε ξανά την πηγή 12 στο Μέρος Α, η οποία περιγράφει τη ζωή των γυναικών στην Αρχαία Αθήνα. Σήμερα η ζωή των γυναικών είναι πολύ διαφορετική. Γιατί νομίζετε έγινε αυτή η αλλαγή; Προσπαθήστε να σκεφτείτε όσους περισσότερους λόγους μπορείτε.

Ε. Διαβάστε ξανά τις πηγές 6 και 7 στο Μέρος Α, που περιγράφουν την εκπαίδευση των αγοριών στην Αρχαία Σπάρτη. Η εκπαίδευση τους ήταν πολύ διαφορετική από την εκπαίδευση των παιδιών σήμερα. Γιατί νομίζετε έγινε αυτή η αλλαγή; Προσπαθήστε να σκεφτείτε όσους περισσότερους λόγους μπορείτε.

ΣΤ. Πιστεύεις ότι όλα τα παιδιά της τάξης σου έδωσαν τις ίδιες απαντήσεις με σένα στα ερωτήματα Δ και Ε; Γιατί;